

KOŚCIOŁY EWANGELICKIE PRZEJĘTE NA CELE KULTU KATOLICKIEGO W DEKANACIE ROZOGI

(w świetle dokumentów z Archiwum Archidiecezji Warmińskiej)

Po II wojnie światowej w miarę napływu ludności katolickiej, a odpływu protestantów, na Mazurach powstały nowe parafie katolickie. Było to powodem przejmowania kościołów ewangelickich dla kultu katolickiego. Na terenie dekanatu Rozogi przejęto od ewangelików cztery świątynie: w Rozogach, Spychowie, Gawrzyżkach i Księżym Lasku. Najwcześniej nabyto kościół w Rozogach.

Sprawa kościoła w Rozogach

W 1700 roku wybudowano w Rozogach kościół, który uległ zniszczeniu i groził zawaleniem, dlatego też w 1882 rozpoczęto budowę nowego z żółtej cegły z rozoskich cegielni, którą zakończono 15 XII 1885 roku poświęceniem nowo wybudowanej świątyni¹. Kościół wzniesli ewangelicy i tuż po wojnie stanowił on własność Kościoła ewangelicko-augsburskiego.

Katolicy z Rozóg i okolic do kościoła parafialnego w Klonie mieli około 7–10 km, gdy tymczasem świątynia w Rozogach stała pusta. Przy pomocy proboszcza z Klonu, ks. Bolesława Pętlickiego, rozpoczęli starania o świątynię, wysyłając petycje do Biskupa Warmińskiego. 19 IX 1972 roku odbyła się w Konsystorzu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Warszawie wstępna rozmowa między ordynariuszem diecezji warmińskiej biskupem dr Józefem Drzazgą a biskupem Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego dr Andrzejem Wantułą w sprawie przejęcia dla kultu katolickiego nie wykorzystanych świątyń. Strona katolicka wykazała zainteresowanie kościołami: w Rozogach, Nowym Dworze, Spychowie, Gawrzyżkach, Księżym Lasku, Szymanach i Wielbarku. Biskup Wantuła zaproponował Targowo, Rozogi i Wielbark. Ustalono procedurę dalszych działań².

6 X 1972 roku biskup warmiński Józef Drzazga wystosował pisemną prośbę do Konsystorza o udostępnienie kościoła w Rozogach³. Następnie po uzyskaniu zgody władz wojewódzkich na przejęcie od ewangelików wspomnianej świątyni, spotkał się 16 XII 1972 roku z seniorem Pawłem Kubiczkiem w Senioracie diecezji mazurskiej w Szczytnie. Wystosował

¹ *Rocznik Diecezji Warmińskiej 1985*, Olsztyn 1985, s. 466.

² Archiwum Archidiecezji Warmińskiej (dalej AAWO-N), Teczka: Starania o kościoły ewangelickie dla kultu katolickiego nr 1. Sprawozdanie z rozmowy z 19 IX 1972 r.

³ *Ibidem*.

także pisemną prośbę do księdza seniora Kubiczka⁴. 22 III 1974 roku Kuria Biskupia ponownie wysłała petycję o udostępnienie kościoła. Mimo iż Konsystorz obiecywał zająć stanowisko w początkach marca 1973 roku, do tego czasu nie nadeszła wiążąca odpowiedź⁵.

W lutym 1975 roku nastąpiła zmiana na stanowisku przewodniczącego Konsystorza. Został nim biskup Janusz Narzyński. W związku z tym Biskup Warmiński w Olsztynie ponownie wysłał pismo do Konsystorza z prośbą o nadanie biegu sprawie przywrócenia do kultu rzymskokatolickiego kościołów ewangelickich. Wspomniał też o osobistych rozmowach i korespondencji z ówczesnym przewodniczącym Konsystorza, biskupem Andrzejem Wantulą. Nadmieniał, że 3 I 1975 roku Konsystorz podjął uchwałę o wytypowaniu kościoła w Rozogach jako obiektu do odstąpienia Kościołowi rzymsko-katolickiemu. Biskup Józef Drzazga zwracał też uwagę, że świątynię należy ratować jak najszybciej, ponieważ niszczeje⁶.

W sprawie kościoła w Rozogach odbyło się jeszcze raz spotkanie w Szczytnie w dniu 4 I 1977 roku, już po uzyskaniu zgody wojewody ostrołęckiego na odstąpienie tego kościoła katolikom. Senior Paweł Kubiczek powziął decyzję o zleceniu rzeczoznawcom wyceny świątyni. Ustalono też, że pierwszą ratę w wysokości połowy ceny Kościoła wypłaci przy zawieraniu aktu notarialnego. Drugą połowę można będzie spłacić w ratach rocznych przez pięć lat⁷. Biegły wojewódzki inż. W. Wołodkiewicz sporządził wycenę kościoła w Rozogach w styczniu 1977 roku⁸. Stan budowli określił jako średni. Wartość samego budynku wynosiła 1 876 454 zł. Po dodaniu wartości działki kościelnej i szacowanego wyposażenia wewnętrznego, jak ołtarz, ławki i szafa organowa, cena kościoła została przez Konsystorz ustalona na 2 miliony zł.

Na spotkaniu w dniu 19 I 1977 roku w Konsystorzu, jego wiceprzewodniczący mecnas Brunon Umgelter powiedział, że formalne załatwienie sprawy kościoła w Rozogach potrwa do końca kwietnia. Wspomniał też, że nie będzie obalał wstępnych ustaleń odnośnie spłaty⁹. Tymczasem w marcu 1977 roku Konsystorz dowiedział się, że już w grudniu 1976 roku katolicy z Rozóg samowolnie weszli do kościoła i zaczęli używać go do celów kultowych. Wobec tego Konsystorz do czasu przywrócenia poprzedniego stanu posiadania w Rozogach wstrzymał wszelkie rozmowy w sprawie tej świątyni, jak również i innych¹⁰.

W wyniku zaistnienia takiej sytuacji Biskup Warmiński 15 III 1977 roku odpowiedział, że „diecezja warmińska w pełni uznaje prawo własności Kościoła ewangelicko-augsburskiego do przedmiotowych kościołów i wykonała ze swej strony wszystko, co było postawione jako warunek zawarcia umowy notarialnej kupna – sprzedaży kościoła”¹¹. Następnie na spotkaniu 26 III 1977 roku w Konsystorzu, biskup Julian Wojtkowski wyjaśnił, że w Rozogach nie było włamania, gdyż wierni katolicy kluczem od kościoła otrzymali od ewangelików. Na tymże spotkaniu ustalono też ostateczne warunki nabycia kościoła w Rozogach¹².

⁴ Ibidem.

⁵ Bp. J. Drzazga napisał wówczas do bp A. Wantuły: „Dwie nadesłane odpowiedzi obiecywały zajęcie stanowiska w niedługim czasie, konkretnie w początkach marca 1973 (pisano z 2 XI 1972 i z 5 II 1973 r.). Niestety do dzisiaj, mimo upływu całego roku, Diecezja Warmińska nie doczekała się odpowiedzi”.

⁶ AAWO-N. Teczka: Starania o kościoły ewangelickie dla kultu katolickiego, nr 1. Por. Pismo z 1 IX 1975 r.

⁷ Ibidem. Por. *Protokół z rozmowy Biskupa Warmińskiego J. Drzazgi z Senioremi Diecezji Mazurskiej P. Kubiczkiem w dniu 4 I 1977 r. w Szczytnie*.

⁸ Ibidem. Nabycie kościoła w Rozogach.

⁹ Ibidem. Por. *Protokół z rozmowy w Konsystorzu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego z 19 I 1977 r.*

¹⁰ Ibidem. Pismo Wiceprezesa Konsystorza z 9 III 1977 r.

¹¹ Ibidem. Pismo J. Wojtkowskiego z 15 III 1977 r.

¹² Ibidem. Por. *Sprawozdanie z rozmowy w Konsystorzu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Warszawie z 26 III 1977 r.*

28 VII 1977 roku notarialnie zakupiono dla parafii w Klonie kościół ewangelicki w Rozogach, po uprzednim przekazaniu całej kwoty – 2 milionów zł na konto Konsystorza¹³. 22 VII 1977 roku Biskup Warmiński uroczysto poświęcił nowo nabyty kościół, nadając mu tytuł św. Marii Magdaleny, a 29 VI 1982 roku biskup Jan Obląk erygował parafię¹⁴.

Sprawa kościoła w Spychowie

Kościół w Spychowie stał się przedmiotem szczególnego konfliktu międzywyznaniowego. Meldunki i komentarze niemieckie doniosły, że Spychowo nie jest jedynym ani najnowszym, ale najbardziej rażącym przypadkiem przejęcia kościoła ewangelickiego przez katolików na Mazurach¹⁵.

Przed przejściem świątyni w Spychowie wierni katolicy, których było 1000, mieli do najbliższego kościoła 10 kilometrów. Na miejscu była tylko mała zastępcza kaplica, urządzona w dawnej wiejskiej karczynie, która w 1945 roku czasowo była wykorzystywana jako stajnia¹⁶. Katolicy, których liczba latem, dzięki przybywającym tu turystom znacznie się zwiększała, musieli w czasie nabożeństw stać na ulicy, w miesiącach letnich bardzo ruchliwej. Tymczasem kościół we wsi służył 12 ewangelikom, dla których nabożeństwa odbywały się tylko co kilka tygodni. Kościół poza tym stał pusty, a jego stan pozostawiał wiele do życzenia. Prowadzono pertraktacje w sprawie kupna – sprzedaży budynku (i nie tylko tego jednego)¹⁷, ale wstęp do świątyni był dla katolików niedozwolony¹⁸. 12 IV 1976 roku duszpasterz ze Spychowa, ks. Władysław Dusza wystosował pismo do Konsystorza Ewangelicko-Augsburskiego z prośbą o umożliwienie kupna bądź dzierżawy tego kościoła. Motywował prośbę tym, iż wyznawcy Kościoła rzymskokatolickiego gromadzą się w kaplicy, która jest za mała. Nadmieniał, że w razie umożliwienia korzystania z kościoła, kaplicę oddano by do dyspozycji tej małej gromadki ewangelików. Zaznaczył też, że kościół w Spychowie wymaga natychmiastowego remontu¹⁹.

Prośbę ks. Władysława Duszy poparł Biskup Warmiński, który 14 IV 1976 roku wystosował pismo do przewodniczącego Konsystorza Ewangelickiego, bpa Janusza Narzyńskiego²⁰. O udostępnienie kościoła ewangelickiego starali się również sami mieszkańcy wsi Spychowo, którzy 15 VII 1978 roku wystosowali pismo do wojewody olsztyńskiego z prośbą o pomoc w załatwieniu tej sprawy²¹.

¹³ Ibidem. Por. Nabycie kościoła w Rozogach.

¹⁴ *Rocznik Diecezji Warmińskiej 1985*, s. 446.

¹⁵ AP parafii Spychowo, Teczka: Kościół w Spychowie. Konsenior mazurskiej diecezji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, ks. Franciszek Duda, w czasie pobytu w RFN podał do publicznej wiadomości o bezprawnym zajęciu przez katolików kościołów w Spychowie, Baranowie i Gawrzyżkach, podkreślając, że „przy-padek Spychowo” jest najbardziej rażący, ponieważ w momencie przejęcia kościół był wykorzystywany przez ewangelickich chrześcijan dla odprawiania nabożeństw, chociaż w odstępach kilkutygodniowych.

¹⁶ AP Spychowo. Kronika parafii Spychowo.

¹⁷ Pertraktacje dotyczyły kościołów w Księżym Łasku, Spychowie, Wielbarku, Gawrzyżkach.

¹⁸ AP Spychowo, Teczka: Kościół w Spychowie.

¹⁹ AAWO-N, Teczka: Starania o kościoły ewangelickie dla kultu katolickiego, nr 1.

²⁰ Ibidem.

²¹ AP Spychowo, Teczka: Kościół w Spychowie, Pismo mieszkańców do wojewody olsztyńskiego.

Po długotrwałych staraniach, które nie przynosiły oczekiwanego skutku, 23 IX 1979 roku katolicy zajęli świątynię. Według relacji katolików, zgodnej w zasadzie z relacją ewangelików, sprawa przedstawiała się następująco. We wspomnianym dniu katolicy wraz z ks. Władysławem Duszą i ks. Józefem Dziwikiem z Faryn przyszedli do kościoła na ewangelickie nabożeństwo. Wysłuchali go w przedsionku kościoła. Ponieważ katolików była większość, domagali się Mszy św. Księża Dusza i Dziwik zdecydowali, że odprawią Mszę św., ale nie w kościele, lecz na schodach. Do udziału we Mszy św. zostali zaproszeni wszyscy. Jednakże ewangelicki duchowny i część wiernych wyszli z kościoła. Ksiądz Dusza wspomina: „Prosiłem o wydanie kluczy dwie ewangelickie rodziny, które je posiadały. Otrzymałem hardą odmowę i usłyszałem wiele niecenzuralnych słów wypowiedzianych pod moim adresem”²².

Ten incydent rozżłościł katolików: zdjęli z zawiasów drzwi kościelne, dorobili swoje klucze do zamków i w ten sposób objęli kościół w swoje posiadanie, nie zabraniając jednakże wstępu do niego ewangelikom.

28 IX 1979 roku ks. Władysław Dusza otrzymał pismo od Biskupa Warmińskiego Józefa Glempa, z prośbą o wycofanie się ze świątyni ewangelickiej aż do formalnego załatwienia sprawy²³. Jednakże do opuszczenia świątyni przez katolików nie doszło. Wierni nie zgodzili się zrezygnować ze świątyni twierdząc, że dopiero wtedy „rozpoczęłaby się wojna”. Grozili nawet księdzu katolickiemu: „Niech tylko zobaczymy, że ksiądz w kaplicy odprawia, zaraz zabijemy drzwi kaplicy deskami i ksiądz nie będzie mógł wejść. Do odprawiania jest kościół”²⁴.

Po przejściu kościoła w Spychowie został otwarty. Nocą był pilnowany przez ochotników. Zaczęto codziennie o 17.00 odprawiać Mszę św. i rozpoczęły się prace remontowe świątyni i wokół niej.

Kuria Biskupia nadal starała się o uregulowanie sprawy. Duszpasterz ze Spychowa został zobowiązany do płacenia miesięcznego czynszu w wysokości 1000 złotych za „bezumowne użytkowanie”. Jednakże Konsystorz nie wyraził na to zgody. Nie wysunął też sposobu, według którego chciałby sprawę uregulować²⁵.

29 II 1980 roku biskup Józef Glemp ponownie wszczął starania o wykup ewangelickich świątyń. Starania te zostały uwieńczone sukcesem 23 XII 1981 roku, kiedy to w Państwowym Biurze Notarialnym w Warszawie zostały podpisane akty notarialne kupna – sprzedaży trzech kościołów: w Spychowie, Gawrzyżkach i Trelkowie, a 30 XII 1981 roku podpisano umowy kupna – sprzedaży czterech dalszych świątyń²⁶.

Sprawa kościoła w Gawrzyżkach

O kościół ewangelicki w Gawrzyżkach, podobnie jak w przypadku dwu uprzednio opisanych kościołów, czyniono długotrwałe starania. Wierni katolicy z Gawrzyżek i okolic

²² AAWO-N, Teczka: Starania o kościoły ewangelickie dla kultu katolickiego, nr 2. Por. Kronika parafii Spychowo. Opis faktów nadesłany do Kurii Biskupiej.

²³ AP Spychowo, Teczka: Kościół w Spychowie. Pismo biskupa warmińskiego z 28 IX 1979 r.

²⁴ Ibidem. Por. Sprawa kościoła w Spychowie. Sprawozdanie ks. W. Duszy.

²⁵ AAWO-N, Teczka: Starania o kościoły ewangelickie dla kultu katolickiego, nr 2. Przedłożenia Kurii Biskupiej odnośnie do Kościoła rzymskokatolickiego i Kościoła ewangelicko-augsburskiego na terenie Warmii i Mazur z 16 I 1980 r.

²⁶ Ibidem, nr 3. Pismo biskupa J. Wojtkowskiego *Kościół ewangelickie*.

należeli do parafii Lipowiec. W celu zaspokojenia potrzeb religijnych musieli pokonywać odległość około 6 kilometrów, gdy tymczasem w ich miejscowości stała pusta świątynia. Pierwsze kroki zmierzające do przekazania w dzierżawę lub umożliwienia zakupu poczyniono 19 IX 1972 roku²⁷. W późniejszych latach odbyło się wiele spotkań na ten temat między przedstawicielami Kościołów rzymskokatolickiego i ewangelicko-augsburskiego²⁸.

19 XII 1979 roku proboszcz z Lipowca ks. Edward Passon wystosował pismo do seniora Pawła Kubiczka z prośbą o dzierżawę świątyni w Gawrzyżkach. Nadmieniał, że parafia może zaoferować współudział w prowadzeniu koniecznych remontów kościoła, szczególnie naprawy dachu i uzupełnienia tynków²⁹. W odpowiedzi na to pismo senior Kubiczek podał swoje warunki dzierżawy. Zaproponował opłatę dzierżawną 2000 zł miesięcznie i zabronił dokonywać zmian architektonicznych wewnątrz kościoła. W umowie żądał, by parafia rzymskokatolicka pokryła w całości koszty remontu i aby wierni Kościoła ewangelicko-augsburskiego korzystali z kościoła raz w miesiącu w godzinach wspólnie ustalonych. Dodał, że umowa taka została by spisana w połowie stycznia 1980 roku na 10 lat i że parafia rzymskokatolicka w Lipowcu mogłaby dalej starać się o kupno tego kościoła³⁰. Jednakże już 4 I 1980 roku proboszcz z Lipowca otrzymał pismo od seniora Kubiczka informujące, że „wydzierżawienie kościoła ewangelickiego w Gawrzyżkach jest przedwczesne”³¹.

28 I 1980 roku wojewoda olsztyński wyraził zgodę na sprzedaż kościoła w Gawrzyżkach. Podczas rozmowy 29 II 1980 roku przedstawiciele Konsystorza oświadczyli, że świątynia w Gawrzyżkach jest wyłączona ze sprzedaży. Kuria Biskupia była bardzo zaskoczona, tym bardziej że strona ewangelicka nie podała motywów tej decyzji³². Taka sytuacja doprowadziła do wielkiego niezadowolenia mieszkańców Gawrzyżek, którzy od dłuższego czasu wyrażali ogromną chęć nabycia kościoła mimo rezerwy, jaką w tym względzie okazywał duchowny katolicki z parafii Lipowiec. To niezadowolenie i rozgoryczenie katolików z Gawrzyżek i okolic, którzy byli już w tym momencie przekonani, iż nie uda się im legalnie załatwić przejęcia świątyni, tym bardziej że SKR w Szczytnie starał się przejąć kościół na magazyn dla Spółdzielni Produkcyjnej w Pużarach, a pewien mieszkaniec Pużar chciał zakupić dla siebie plebanię, doprowadziło do tego, że 20 IV 1980 roku wieczorem katolicy zajęli świątynię. Tego dnia do chorego mieszkańca Gawrzyżek, p. Grędy przywieziono księdza Bolesława Pętlickiego z Rozóg. Po wyjściu księdza od chorego grupa mieszkańców niemalże siłą zaprowadziła kapłana do kościoła i zmusiła do odprawienia Mszy św.³³

Bezumowne użytkowanie świątyni trwało do 23 XII 1981 roku, kiedy to – jak już wcześniej wspomniano – podpisano akt kupna – sprzedaży. W tym czasie katolicy nie tylko sprawowali kult, lecz przystąpili także do natychmiastowego remontu kościoła, którego dach był bardzo zniszczony (dziurawy), a przez to niszczało też wnętrze świątyni.

²⁷ Ibidem, nr 1. Sprawozdanie z rozmowy Biskupa Warmińskiego z Przewodniczącym Konsystorza w Warszawie 9 IX 1972 r.

²⁸ O czasie i miejscu tych spotkań wspomniano przy omawianiu sprawy kościoła w Rozogach i Spychowie, gdyż Kuria Biskupia starała się o przejęcie jednocześnie kilku świątyń.

²⁹ AAWO-N, Teczka: Starania, nr 2.

³⁰ Ibidem. Odpowiedź seniora P. Kubiczka dla ks. E. Passona z Lipowca z 27 XII 1979 r.

³¹ Ibidem.

³² Ibidem.

³³ Wywiad z mieszkańcami Gawrzyżek z 09 XI 1995 r.

Sprawa kościoła w Księżym Lasku

Z kościoła poewangelickiego w Księżym Lasku korzysta parafia Lesiny Wielkie od 25 I 1981 roku³⁴. Na temat jego dzierżawy rozmawiano podczas wspólnej konferencji przedstawiceli Konsystorza Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego i Kurii Biskupiej diecezji warmińskiej 23 II 1982 roku. Warmińska Kuria Biskupia proponowała opłatę czynszową w wysokości 1000 zł miesięcznie. Obowiązek utrzymania i konserwacji spoczywałaby na użytkownikach. W tym czasie świątynia ta prawnie należała do ewangelickiej parafii w Szczytnie, była w dobrym stanie, posiadała jeden dzwon, nieczynne organy, fisharmonię i ołtarz (pochodzący z Rozóg). Nabożeństwa ewangelickie już nie odbywały się, ponieważ nie było wyznawców. 29 XII 1982 roku na podobnej konferencji przedstawiciele Konsystorza zaproponowali za zajmowanie kościoła w Księżym Lasku równowartość 3500 kg zboża rocznie. Oględzin kościoła dokonano 10 II 1983 roku. Brali w tym udział: ks. Paweł Kubiczek – senior diecezji mazurskiej Kościoła ewangelickiego, bp Julian Wojtkowski – wikariusz generalny diecezji warmińskiej, ks. Kazimierz Andrzejczak – proboszcz parafii rzymskokatolickiej w Lesinach Wielkich i ks. Tadeusz Lewdarowicz – wikariusz parafii Wniebowzięcia NMP w Szczytnie. W protokole przedstawiono dokładny opis tej świątyni. W czasie użytkowania przez parafię w Lesinach Wielkich od 25 I 1981 roku przeprowadzono prace zabezpieczające, konserwacyjne i remontowe. Ogrodzono przy pomocy siatki, postawiono słupki stalowe, wstawiono bramki do muru frontowego, wykonano obróbki blacharskie, wstawiono tabernakulum i w zakrystii szafę. Postawiono też krzyż misyjny.

Umowę najmu podpisano dopiero 23 III 1983 roku w Warszawie. Roczny czynsz ustalono 10 II 1983 roku i miał wynosić 2916 kg żyta po średniej cenie skupu. Przy okazji miano wyrównać czynsz za bezumowne użytkowanie świątyni od 25 I 1981 do 31 III 1983 roku w kwocie 91 000 zł. Umowa była zawarta na 10 lat³⁵. W następnych latach w zasadzie rozmów na temat tego kościoła nie prowadzono. Jedyne co roku (najczęściej w listopadzie) Kuria Biskupia przysyłała proboszczowi cennik zbóż i sumę, jaką winien zapłacić do 31 stycznia następnego roku³⁶. Do sprawy powrócono dopiero w styczniu 1993 roku, kiedy zbliżał się termin wygaśnięcia umów najmu kościołów ewangelickich (31 III 1993). Z prośbą o rozmowy na ten temat zwrócił się wikariusz generalny archidiecezji warmińskiej, bp Julian Wojtkowski do Rudolfa Bażanowskiego, bpa diecezji mazurskiej Kościoła ewangelicko-Augsburskiego. Odpowiedź została wysłana 1 II 1993 roku. Bp Bażanowski zaproponował spotkanie w Szczytnie na plebanii parafii ewangelickiej we wtorek 2 marca. Brał w nim udział także ks. Kazimierz Andrzejczak z Lesin Wielkich. Strona ewangelicka zaproponowała wówczas przedłużenie najmu lub sprzedaż kościołów.

³⁴ AAWO-N, Teczka parafii Lipowiec Wielki. Protokół z wizytacji kanonicznej z 13-14 X 1981 r. W piśmie wiceprezesa Konsystorza Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w PRL, mgr Jerzego Rothera do Kurii Biskupiej diecezji warmińskiej w Olsztynie z 22 VI 1981 r. pojawiło się stwierdzenie, że „nastąpiło samowolne, bezprawne zagarnięcie kościołów ewangelickich przez katolików w Ukcie, Księżym Lasku i Nawiadach”.

AAWO-N, Teczka: Starania, nr 3.

³⁵ AAWO-N, Teczka: Starania, nr 4.

³⁶ Ibidem, nr 5.

Strona katolicka wyraziła wolę nabycia kościołów w Nawiadach, Szestnie, Kurkach i Księżym Lasku, a w przypadku innych – przedłużenia najmu. Wyceny kościoła w Księżym Lasku miał dokonać mgr inż. Julian Radawiec ze Szczytna do 17 III 1993 roku. 18 marca tego roku odbyło się spotkanie takiej komisji w Olsztynie. Kościół w Księżym Lasku został wyceniony na sumę 648 075 000 zł (bez potrącenia wkładu budowlanego). Strona ewangelicka jednak nie chciała przystać na te warunki. Po raz kolejny spotkano się 25 X 1993 roku w Warszawie, ale wówczas strona ewangelicka była za przedłużeniem najmu do 31 XII 1993 roku, natomiast ks. Andrzejczak nalegał na kupno, ponieważ – jak mówił – „miejscowej ludności kurpiowskiej bardzo na tym zależy”. Zaproponowano więc, by ks. Kazimierz Andrzejczak przybył osobiście na ponowne zebranie zgromadzenia parafialnego i przedstawił oraz uzasadnił swą prośbę. Spotkanie się odbyło i okazało się bardzo owocne, ponieważ 2 grudnia 1993 roku ks. Andrzejczak w piśmie do bpa Juliana Wojtkowskiego przekazał informację, że po przeprowadzonych rozmowach zgromadzenie parafialne w Szczytnie wyraziło zgodę na sprzedaż kościoła w Księżym Lasku. Ostatecznie 9 kwietnia 1994 roku zakupiono go za 520 mln zł z płatnością w ciągu 25 lat. Akt notarialny kupna tej świątyni podpisano 5 VIII 1994 roku w Olsztynie. Stronę ewangelicką reprezentował ks. Alfred Tschirschnitz, a katolicką – ks. Kazimierz Andrzejczak³⁷. Poświęcono go ku czci św. Maksymiliana Kolbego³⁸.

Przejmowanie kościołów ewangelickich przez katolików było wynikiem wzmożonej emigracji do RFN wiernych Kościoła ewangelicko-augsburskiego. Katolicy rozpoczęli sprawowanie kultu w opuszczonych kościołach, co wywołało niezadowolenie wśród nielicznej, pozostałej społeczności ewangelickiej. W związku z tym w prasie – szczególnie zachodniemieckiej – ukazało się wiele artykułów i informacji, które potęgowały i tak już napiętą sytuację między obydwoma Kościołami. Prasa informowała o sytuacji wyznaniowej na Mazurach. W artykułach zarzucano katolikom „nietolerancję”, „fanatyzm religijny”, „bezprawne zajęcie świątyń”. Nie przedstawiono jednak długotrwałych zabiegów o udostępnienie kościołów ewangelickich katolikom ani tego, że przejęcie przez katolików uratowało te świątynie. Tak było w przypadku czterech omówionych kościołów, opuszczonych i zaniedbanych. Po przejęciu katolicy odremontowali je, zadbali o otoczenie wokół nich i sprawili, że służą one celom, dla których zostały wzniesione.

³⁷ Ibidem, nr 6 (I I 1987 – 31 XII 1994).

³⁸ *Rocznik Archidiecezji Warmińskiej 1995*, s. 339.